

Rovaniemen keskustan osayleiskaava, Sairaalanniemen ja venesatamien vaikutusten arviointi

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	3
2	TARKASTELUALUEIDEN KUVAUS	3
2.1	Lainaanrannan venesataman laajennusalue	3
2.1.1	Kaupunkikuva ja maisema	3
2.1.2	Luonto ja vesistö	3
2.2	Koskenrannan rantalaiturin alue	4
2.2.1	Kaupunkikuva ja maisema	4
2.2.2	Luonto ja vesistö	4
2.3	Sairaalanniemen alue	4
2.3.1	Kaupunkikuva ja maisema	4
2.3.2	Luonto ja vesistö	5
3	SUUNNITELLUT TOIMENPITEET	7
3.1	Lainaanrannan venesataman laajennusalue	7
3.2	Koskenrannan rantalaiturin alue	7
3.3	Sairaalanniemen alue	7
4	VAIKUTUKSET JA NIIDEN TARKASTELU - SUUNNITELMIEN VAIKUTUKSET NYKYTILANTEESEEN VERRATTUNA	8
4.1	Lainaanrannan venesataman laajennusalue	8
4.1.1	Kaupunkikuva ja maisema	8
4.1.2	Luonto ja vesistö	9
4.2	Koskenrannan rantalaiturin alue	9
4.2.1	Kaupunkikuva ja maisema	9
4.2.2	Luonto ja vesistö	10
4.3	Sairaalanniemen alue	11
4.3.1	Kaupunkikuva ja maisema	11
4.3.2	Luonto ja vesistö	12
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	14
	TEKIJÄT	14
	LÄHTEET	15

1 Johdanto

Sairaalanniemen uusiokäytön ja laajentamisen sekä Linaanrannan venesataman laajennuksen ja Koskenrannan rantalaiturin rakentamisen vaikutusten arviointi on laadittu Rovaniemen kaupungin tilauksesta keskustan osayleiskaavatyön ehdotusvaiheessa syys-lokakuussa 2011.

Tarkastelun tavoitteena on tarkentaa tietoja ehdotetuista Sairaalanniemen laajentamisen ja palveluasumISRakentamisen, Linaanrannan venesataman laajennuksen ja Koskenrannan rantalaiturin toteuttamista aiheuttamista vaikutuksista.

Vaikutusten arviointi on tehty Keskustan osayleiskaavaluonnoksen (12.5.2011) ja Kemijoen rantasuunnitelman (28.2.2011) tietojen perusteella. Vertailupohjana arvioinnissa on käytetty alueen nykyistä tilannetta.

2 Tarkastelualueiden kuvaus

2.1 Linaanrannan venesataman laajennusalue

2.1.1 Kaupunkikuva ja maisema

Linaanrannan venepaikkojen alue on Ounasjoen ylittävän valtatie 4:n sillan korvasa olevaa puistoksi rakennettua rantaa, jonka taustalla kohoavat Linaanrannan korttelien 4-kerroksiset asuintalot. Linaanranta on puistopuiden tilkuttamaa puoliavointa kaupunkiympäristöä, jossa rakennusmassat näkyvät puolittain puiden lomasta (kuva 1).

Kuva 1. Panoraamakuva Linaanrannasta nykytilassa (FCG 2010).

Vesiraja ei ole luonnontilainen, vaan enemmän tai vähemmän rakennettu nurmettamalla ja lohkareilla vahvistamalla. Linaanrannan nykyinen pysäköintialue on viimeistelemätön, eikä siihen liity erityistä maisemarakentamista.

Keväällä lähtevät jäät rikkovat helposti vähänkin kevyemmät rantarakenteet, joten niitä on selvästi vältetty.

2.1.2 Luonto ja vesistö

Linaanrannan venesataman laajennusalue sijaitsee Ounasjoen ja Kemijoen suisto-alueella. Venesataman alue on kokonaan rakennettua ja istutettua aluetta. Joen ranta on päällystetty suurilla luonnonkivillä ja kivipaasilla. Keväällä laituri-alue kevyen liikenteen väylään saakka on tulvan vallassa veden ollessa korkealla. Edustan vesialueella on jonkin verran merkitystä lintujen pesimä ja muutoinaikaisena levähdys ja ruokailu-alueena.

Vesialueen leveys Linaanrannan venesataman kohdalla on noin puoli kilometriä. Haraussyvyys venesataman laiturin edustalla on + 72,50. Maaperäkartan perusteella alueen maaperä on soramoreenia. Alueella tehdyissä kairauksissa maaperä on tulkitu hiekkamoreeniksi.

2.2 Koskenrannan rantalaiturin alue

2.2.1 Kaupunkikuva ja maisema

Koskenranta on penkereenä rakennettua joenrantaa, vesirajasta louheella suojattua ja ylempänä hoidettua nurmikkoa.

Rannassa sijaitsee kaksi erillistä matalaa laituria ja muutama veneiden kiinnityspaikka, jotka näkyvät vastarannalle (kuva 2). Koskikadun päätteenä on joen puolelta kivimuurilla rajattu näköalatasanne.

Kuva 2. Panoraamakuva Koskenrannan rantalaiturin alueesta nykytilassa (FCG 2010).

Koskenrannan maisema on rakennettua puistoa. Rantaan viettävän, korkean nurmipintaisen luiskan yläpuolella on tasanne, jossa sijaitsevat kivituhkapintainen virkistysreitti, puurivi ja sen takana asfalttipintainen ajorata. Puisto on melko yksinkertaisesti rakennettu mutta hyvin hoidettu. Vaikka joki onkin puiston keskeisin vetovoimatekijä, rannan viihtyisyys perustuu myös ympäristön hyvään hoitoon.

2.2.2 Luonto ja vesistö

Koskenrannan rantalaiturin alue sijaitsee Ounaskosken alueella. Joen rantarinteet ovat nykyisen laiturin kohdalla sorapintaisia ja muualla hoidettuna nurmikkona. Alueella ei ole merkittäviä luontoarvoja.

Kyseisessä kohdassa vesistön leveys on reilu 200 m. Maaperäkartan perusteella alueen maaperä on soramoreenia. Alueella tehtyjen kairausten perusteella maaperä on tulkittu hiekkamoreeniksi.

2.3 Sairaalanniemen alue

2.3.1 Kaupunkikuva ja maisema

Sairaalanniemen kaupunkinäköymää Kemijoen vastarannalta hallitsee funktionalistinen sairaalarakennus, rannan kerrostalot sekä teräsrakenteinen Ounaskosken silta (kuva 3). Taustalla näkyy Rovaniemen kirkon torni. Etelästä Sairaalanniemi hahmotuu puistomaisena rantana. Sairalarakennus jää kiinteistölle istutettujen täysikasvuisten puiden taakse.

Kuva 3. Panoraamakuva Sairaalanniemestä nykytilassa (FCG 2010).

Sairaalanniemi on rautatiesillan korvalla avoin, ja siinä olevat rakennukset työntyvät voimakkaasti jokimaisemaan. Niemi on paikoin hieman vesakkoinen, vaikka sen puustoa onkin pyritty pitämään puoliavoimena säännöllisillä harvennuksilla. Vesihuoltoon ja viereisen tontin pysäköintiin liittyvien järjestelyjen yhteydessä on tehty viimeistelemättömiä täyttöjä, jotka muodostavat paikallisia, pienimuotoisia maisemavaurioita. Ajoittainen roskaantuminen viestittää asukkaiden viihtymisestä niemen alueella, mutta nykyisellään siellä ei ole intensiivisempään käyttöön soveltuvaa varustusta, eikä luonnonympäristökään nykytilassaan kestä kovaa kulutusta.

Sairaalanniemi on maisemakuvallisesti arvokkaan Kirkkolammenpuiston näköpiirissä.

2.3.2 Luonto ja vesistö

Alueelle on 1800-luvun lopulla istutettu pihtoja ja sembramäntyjä. Puustossa on myös yksittäisiä suuria kuusia ja koivuja. Pensaskerroksen muodostavat tuomi, vadelma ja pajut. Aluskasvillisuudessa esiintyvät mm. pohjan- ja metsäkurjenpolvi, pohjansilmäruoho, väinönputki, tähkätädyke, mesiangervo, pietaryrtti ja puna-ailakki. Kasvillisuus on tavanomaista ranta ja puolikulttuurikasvillisuutta.

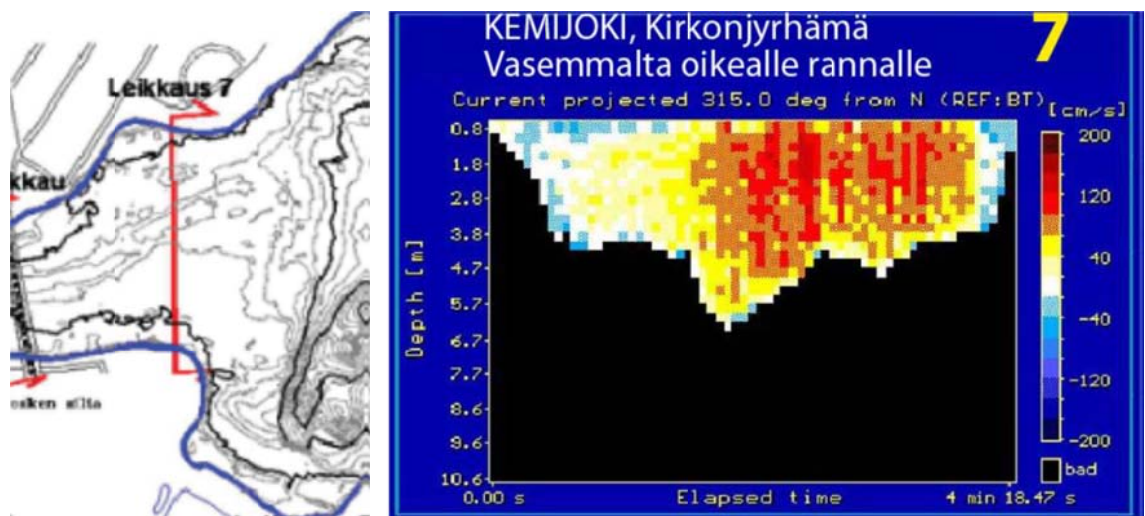
Kemijoen rannassa elää useammassa paikassa törmäpääskykolonioita (kuva 4). Pääskyet käyttävät pesäpaikkana joko vanhaa pesää tai kaivavat paljastuneeseen hiekkatörmään uuden pesän. Pesien paikat saattavat vaihdella vuosittain sen mukaan miten veden mukana liikkuvat jäätelit hajottavat vanhoja pesimäpaikkoja tai luovat uusia paljaita kohtia. Sairaalanniemen rannassa on vakituinen pesimäpaikka.

Sairaalanniemellä on keskustan osayleiskaavatyön yhteydessä todettu olevan kolme tiedossa olevaa esihistoriallista kohdetta. Lapin maakuntamuseon osayleiskaavaluonnoksesta (27.9.2011) antaman lausunnon mukaan näillä kohdealueilla on todennäköisesti säilynyt maakerrostumia, joissa yhä on muinaismuistolain (295/63) perusteella suojeltavia jäänteitä esihistoriallisesta asutuksesta.

Kuva 4. Törmäpääskyjä Sairaalanniemen rannassa (Sito Oy 2010).

Sairaalanniemen alue sijaitsee Ounaskosken alapuolella, jossa vesistö laajenee Kirkonjyrhämäksi. Kuvassa 5 on ote suuntaa antavasta pohjakäyräkartasta Sairaalanniemen kohdalta, jossa näkyy myös leikkauksuvan paikka. Leikkauksuvassa oleva virtaus on tehty tulvavirtaamalle n. 1 300 m³/s. Kyseisellä kohdalla virtausnopeus on suuriin uoman länsipuolella, mikä näkyy leikkauksuvassa suurena positiivisena arvona. Rantojen läheisyydessä on ns. akanvirtoja eli virtaus on vasten joen virtaussuuntaa. Tämä näkyy leikkauksuvassa negatiivisena arvona.

Kuva 5. Ote suuntaa antavasta pohjakäyräkartasta, poikkileikkaus sekä virtausnopeus tulvavirtaamalla n. 1 300 m³/s. Virtausnopeuden arvon voi lukea väripaletista leikkauksen oikeasta reunasta ja syvyyden vasemmasta reunasta (Rovaniemen kansallinen kaupunkipuisto sivusto 2011, tiedosto Kejo_1_10_2009_ROI_KPK.pdf).

Vesistön leveys Sairaalanniemen kärjestä joen itärannalle on noin 450 m. Sairaalanniemen länsipuolella sijaitsevasta Kirkkolammesta on salmen kautta yhteys Kirkonjyrhämään. Kirkkolammen suulla on pohjapato, joka pitää lammen vedenkorkeuden alarajan vakiona. Veden virtaussuunta on, tulva-aikoja lukuun ottamatta, lammesta jokeen. Maaperäkartan perusteella alueen maaperä on sora-moreenia. Alueella tehtyjen kairausten perusteella maaperä on tulkittu hiekkamoreeniksi.

3 Suunnitellut toimenpiteet

3.1 Lainaanrannan venesataman laajennusalue

Kemijoen rantasuunnitelman mukaan Lainaanrannan venesatamaa laajennetaan uusimalla nykyinen laituri sekä laajentamalla rantaan sijoitettuja venepaikkoja. Uuden rantalaiturijakson pituus on noin 100 m, ja sen kansitaso +74,80 vastaa nykyisen laiturin kansitasoa. Haraussyvyys laiturin edustalla on 72,50, kuten nykyisenkin rantalaiturin edustalla.

Uusia venepaikkoja satamaan tulee 20 kpl. Laajennuksen toteuttamisen yhteydessä alueella tehdään muun muassa kaivu- ja ruoppaustöitä. Määräluettelon mukaan kauharuopattava massamäärä on 4 200 m³ktr. Rakennustöiden valmistuttua rantalaiturin edusta harataan. Määräluettelon mukaan harattavan alueen pinta-ala on 0,5 ha.

3.2 Koskenrannan rantalaiturin alue

Kemijoen rantasuunnitelman mukaan Koskikadun pään kohdalle Kemijoen rantaan rakennetaan kiinteä ranta- ja vierasvenelaituri. Laiturin pituus on noin 300 m ja laiturin kannen taso +74,70. Laiturille tulee kaksi alatasannetta, joiden pituus on noin 24 m. Alatasanteiden kansitasot tulevat tasoille +74,10 ja +74,40. Haraussyvyudeksi laiturin edustalle tulee +72,50.

Koskenrannan rantalaituria tulevat käyttämään paikallisten yrittäjien jokialukset sekä huviveneilijät, joille laiturista osoitetaan tilapäiseen kiinnittymiseen tarkoitettuja venepaikkoja. Jokiveneiden käyttöön tarkoitettujen rantalaiturijakson kansikorkeus on porrastettu kolmeen eri tasoon, jotta laituriin pääsee kiinnittymään eri vesitilanteissa.

Koskikadulta johtavat leveät portaat laiturille veden rajaan. Laiturilla on tilaa satunnaisille veneille sekä kaupallisessa käytössä oleville veneille ja laivoille. Laiturin kohdalla ylätasanteelle rakennetaan aukio, jolle saadaan lisää tilaa tukimuureilla. Aukiolle on mahdollista sijoittaa kaupallisia palveluja kuten kahvila tai kioski. Esteetön liikkuminen on huomioitu rakentamalla laiturin molemmista päistä luiska laiturille. Hiihtoreitti sijoituu talvisin joen rannan sorapintaiselle osalle.

Rantalaiturin toteuttaminen edellyttää mm. kaivu- ja ruoppaustöitä. Määräluettelon mukaan kauharuopattava massamäärä on 4 000 m³ktr massoja. Rakennustöiden valmistuttua rantalaiturin edusta harataan. Määräluettelon mukaan harattavan alueen pinta-ala on 1,5 ha.

3.3 Sairaalanniemen alue

Keskustan osayleiskaavaluonnoksen mukaan sairaala-alueen käyttötarkoitus muutettaisiin yleisten rakennusten alueesta asuinrakennusten alueeksi. Ehdotus perustuu kaupungin suunnitelmaan korjata sairaalan päärakennus intensiivistä hoivaa tarvitsevien palvelutaloksi, ja rakentaa talousrakennusten paikalle esimerkiksi palveluasumiskäyttöön sopivia asuinrakennuksia. Kaavan havainneaineistossa ne on esitet-

ty viuhkan muotoon sijoitettuina kolmena 4-kerroksisena pistetalona. Osayleiskaava-luonnos mahdollistaa Sairaalanniemen jatkamisen etelään täyttämällä Kemijokea puistolaajennuksen pohjaksi Kemijoen rantasuunnitelman mukaisesti.

Kemijoen rantasuunnitelman mukaan Sairaalanniemeä laajennetaan enimmillään noin 150 metriä Kemijoen alajuoksulle päin rakentamalla jokeen uusi niemi. Uusi niemi rakennetaan oleskelu- ja virkistyspuistoksi, joka toimii keskusta-alueen asukkaiden virkistysalueena. Niemeen rakennetaan rantasuunnitelman mukaan oleskelu-alueita, laavuja sekä pienvenelaituri. Sairaalanniemen rantalaituri tulee toimimaan veneilijöiden käyntilaiturina, josta ei ole tarkoitus osoittaa kotivenepaikkoja. Sairaalanniemeen suunnitellun rantalaiturin pituus on noin 38,5 m ja puukannen leveys noin 4 m. Laiturin kansi on tasolla + 74,50, ja laiturin edustan haraustaso on + 72,28.

Niemen päähän rakennetaan suunnitelman mukaan näkötorni. Niemi muotoillaan luonnonmukaisiksi kumpareiksi, ja sinne istutetaan runsaasti kasvillisuutta. Niemen läpi rakennetaan kevyen liikenteen yhteys Sairaalakadulta Yliopistonkadulle liittyen Kirkkolammen ympäristön reitteihin Yliopistonkadun suojaosaarekkeen kautta. Lisäksi uuteen niemeen sijoittuu sekä sora- että puupintaisia kävelyreittejä ja talvisin hiihtolatu. Jyrhämänkujaa siirretään noin 50 metriä nykyiseltä paikaltaan etelään päin. Kujan varrelle rakennetaan uusi pysäköintialue, joka palvelee niemen virkistyskäyttäjiä.

Uuden niemen rakentamiseen tarvitaan arviolta noin 110 000 m³ täyttömaata. Viime vuosina Rovaniemen keskusta-alueen talon- ja kadunrakennushankkeista on kuljetettu Sairaalanniemen täyttöön soveltuvia moreenimaita läjitysalueille vuosittain noin 25 000 - 35 000 m³. Vastaavalla rakentamisvauhdilla Sairaalanniemen täyttö olisi tehtävissä 3 - 4 vuoden aikana. Mikäli jokin Rovaniemen keskustan suurista aluerakentamishankkeista (Lapinaukea, Kiela, Kortteli 10) käynnistyy nopealla aikataululla, myös Sairaalanniemen täyttö voi toteutua nopeammassakin aikataulussa.

Sairaalanniemen vesialueelle sijoittuva laajennusalue ja siihen liittyvät täyttötöyt tehdään laadittavan ympäristösuunnitelman ja erikseen laadittavan täyttösuunnitelman mukaisesti. Laajennusalueen rakennustöiden valmistuttua rantalaiturin edusta harataan. Määräluettelon mukaan harattavan alueen pinta-ala on 0,1 ha.

4 Vaikutukset ja niiden tarkastelu - suunnitelmien vaikutukset nykytilanteeseen verrattuna

4.1 Lainaanrannan venesataman laajennusalue

4.1.1 Kaupunkikuva ja maisema

Pysyvien laituirakenteiden vaikutus kaupunkikuvaan on paikallinen, vähäinen ja luonteeltaan kohentava. Nykyinen venelaituri korvataan vastaavalla rakenteella, ja rantaan tulee nykyisten paikkojen itäpuolelle Valtakadun päätteen kohdalle 20 uutta venepaikkaa. Myös Kemijoen rantasuunnitelman mukainen ranta- ja puistorakentaminen kohentaa kaupunkikuvaa paikallisesti.

Lainaanrannan venesataman asfalttipintainen pysäköintialue työntyy jokimaisemaan esteettä, ja siihen pysäköitävät autot näkyvät ikävällä tavalla joelta tarkasteltaessa. Ratkaisu ei tosin poikkea nykyisestä järjestelystä, mutta asfalttikenttä ja autot voi tarvittaessa verhoilla vapaamuotoisilla puuryhmillä tai kookkailla pensailta siten, etteivät ajoneuvojen kiiltävät pinnat näy häiritsevästi joelta tarkasteltaessa. Teknisesti ja ylläpidon kannalta tämä on erittäin haastavaa. Venelaiturien rakentaminen kohentaa alu-

een maisemakuvaa, mikäli se tehdään laadukkaasti ja rakenteista pidetään huolta asianmukaisesti.

Olemassa oleva rantakoivurivi on rantasuunnitelmassa merkitty säilytettäväksi, mutta sen kasvuedellytykset heikentyvät rantalaiturin rakentamisen yhteydessä, sillä siihen liittyvä maarakentaminen pienentää käytettävissä olevan kasvualustan määrää. Rakentamisvaiheessa puut on syytä suojata huolellisesti, sillä kolhuja saavat puut ovat alltiimpia lahottajasienille ja erilaisille taudeille.

4.1.2 Luonto ja vesistö

Venesataman laajennuksen vaikutukset kohdistuvat ranta-alueen luontoon sekä vesiluontoon ja ne voidaan jakaa väliaikaisiin ja pysyviin vaikutuksiin. Väliaikaiset vaikutukset ovat laajennuksen toteutuksen aikaisia vaikutuksia, joita aiheutuu laajennuksen toteuttamiseksi tehtävistä kaivu- ja ruoppauksista sekä rakennustöiden valmistuttua tehtävästä harauksesta. Merkittävimmäksi vesistöön kohdistuvaksi väliaikaiseksi vaikutukseksi arvioidaan kaivun ja ruoppauksen aiheuttamaa hienoaineksen liikkeelle lähtöä ja sitä kautta veden samentumista. Hienoaineksen liikkeelle lähtöä voi tapahtua myös harauksen seurauksena. Väliaikaisiin vesistövaikutuksiin vaikuttavat merkittävästi kaivun, ruoppauksen ja harauksen toteutusajankohta, kesto ja toteutustapa. Rannan edustan vesialueilla on merkitystä muuton aikaisena levähdys ja ruokailualueena, jolloin pohjan ruoppaus ja laitureiden rakennustyö tulee ajoittaa vesilintujen pesinnän tai muuton kannalta haitattomaan aikaan.

Laajennuksella ei arvioida olevan merkittäviä vesistövaikutuksia, eikä sillä arvioida olevan vaikutuksia alueen tulvariskiiin. Koska ranta-alue on jo rakennettu, mainittavia ranta-alueen luontoon tai vesiluontoon kohdistuvia vaikutuksia ei synny. Vesistön kannalta laajennuksen pysyvin muutos on rantalinjassa tapahtuva muutos.

Kokonaisuutena arvioiden Linaanrannan venesatama-alueen laajennuksella arvioidaan olevan ainoastaan vähäisiä vaikutuksia luontoon ja vesistöön. Vaikutukset ovat lähinnä rakentamisen aikaisia, eikä laajennuksen arvioida aiheuttavan merkittäviä muutoksia vesistöön nykyiseen tilanteeseen verrattuna.

4.2 Koskenrannan rantalaiturin alue

4.2.1 Kaupunkikuva ja maisema

Rantalaiturin rakentaminen nivoo yhteen nykyisiä hajanaisia laiturirakenteita ja veneenkiinnityspaikkoja ja eheyttää maisemaan liittyvää kaupunkikuvaa.

Keskustasta alueelle on näkymä vain Koskikadun aukosta, josta tarkastellen laiturirakenteet jäävät rantapenkereen taakse. Koskenrannan suunnitelma muuttaa toteutuksessaan rantapuiston maisemakuvaa nykyistä kaupunkimaisemmaksi (kuva 6).

Kuva 6. Valokuva vastaavantyyppisestä rantalaiturista (FCG 2010).

Rantamuurin päälle on suunniteltu runsaasti puuistutuksia, joten takana olevat suuret rakennusmassat korostuvat jokimaisemassa nykyistä hieman vähemmän. Rantalaiturin kylkeen työntävä korkea muuri sen sijaan muodostaa jokimaisemaan reunaan laattikomaisen rakenteen, jonka raskasta vaikutelmaa voidaan lieventää muurilta roikuvilla köynnöksillä. Puulaituri jäsentää rantaa ja helpottaa orientoitumaan kohti Rovaniemen keskustaa.

4.2.2 Luonto ja vesistö

Alueella ei ole luonnonkasvillisuutta, joten rakentaminen ei aiheuta merkittäviä luontovaikutuksia.

Koskenrannan rantalaiturin toteuttamisen vesistövaikutukset voidaan jakaa väliaikaisiin vaikutuksiin ja pysyviin vaikutuksiin. Väliaikaiset vaikutukset ovat rantalaiturin toteutuksen aikaisia vaikutuksia, joita aiheutuu rakentamisen toteuttamiseksi tehtävistä kaivu- ja ruoppaustöistä sekä harauksesta. Ne saattavat aiheuttaa hienoaineksen liikkeelle lähtöä ja sitä kautta veden samentumista. Väliaikaisiin vesistövaikutuksiin vaikuttavat merkittävästi kaivun, ruoppauksen ja harauksen toteutusajankohta, kesto ja toteutustapa. Laajennuksella ei arvioida olevan merkittäviä pysyviä vesistövaikutuksia, eikä sillä arvioida olevan vaikutuksia alueen tulvariskiin. Myöskään rantalinjassa ei tapahdu suuria muutoksia.

Kokonaisuutena arvioiden Koskenrannan rantalaiturin toteuttamisella arvioidaan olevan ainoastaan vähäisiä vaikutuksia vesistöön. Vaikutukset ovat lähinnä rakentami-

sen aikaisia, eikä laajennuksen arvioida aiheuttavan merkittäviä muutoksia vesistöön nykyiseen tilanteeseen verrattuna.

4.3 Sairaalanniemen alue

4.3.1 Kaupunkikuva ja maisema

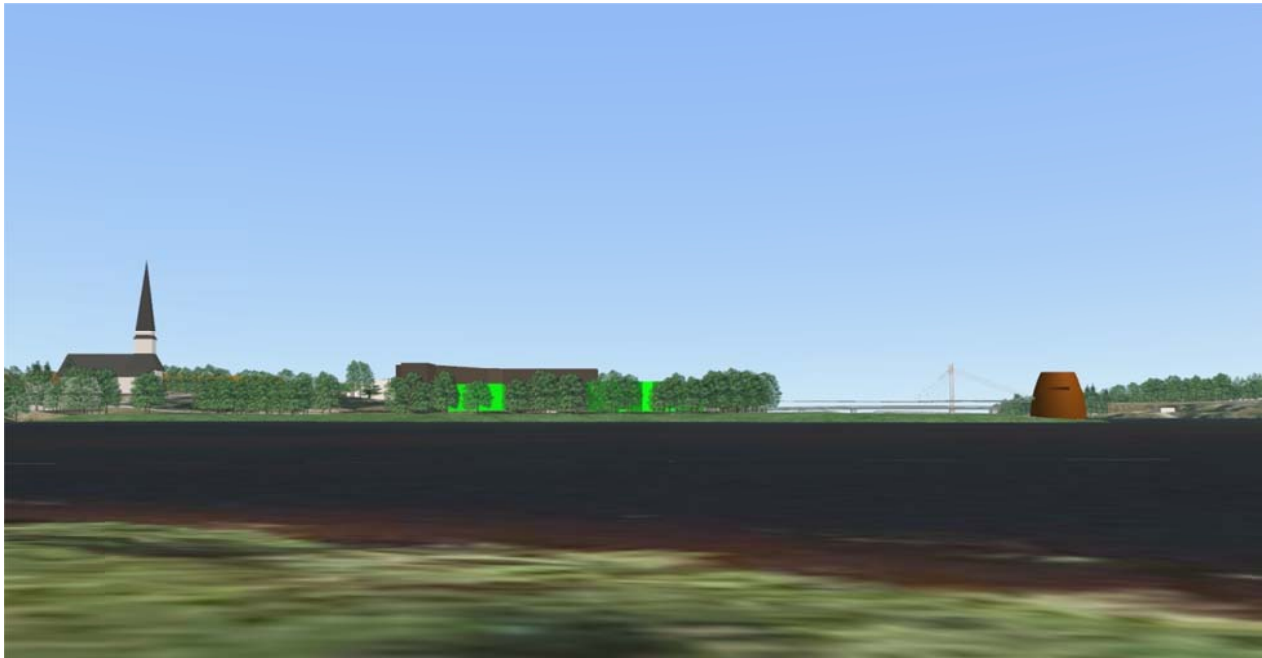
Idästä Kemijoen vastarannalta tarkasteltuna kaupunkikuvalliset muutokset nykytilanteeseen ovat Sairaalanniemen jatkaminen etelään ja laajennuksen kärkeen suunniteltu näkötorni sekä sairaalakiinteistölle autokatoksen paikalle suunniteltu 4-kerroksinen asuinrakennus.

Niemen laajentaminen kaventaa kaukonäkymää vastarannalta Kirkkolammen suuntaan (kuva 7). Näkötorni on uusi elementti, joka hyvin suunniteltuna rikastaa kaupunkikuvaa. Osayleiskaavan havainneaineistossa esitetyistä uusista kolmesta asuinrakennuksesta pohjoisin peittää sairaalan päärakennusta osittain, mutta sairaalaa selvästi pienempänä on sille kaupunkikuvallisesti alisteinen sekä korkeus- että leveys-suunnassa. Tälle kohdalle on rakennussuunnittelun yhteydessä suositeltavaa lisätä puustoa ja pensasistutuksia myös kiinteistön puolelle, ratasuunnitelmassa puistokaislalle suunniteltujen istutusten lisäksi. Kaksi muuta hahmoteltua uutta asuinrakennusta jäävät idästä katsottuna kiinteistön nykyisen täysikasvuisen reunapuuston taakse.

Kuva 7. Sairaalanniemi Kemijoen vastarannalta tarkasteltuna. Havainnekuva virtuaalimallista (Sito 2011).

Etelästä, Harjulammen suunnasta katsottuna puiston laajentaminen alistuu suurmaisemalle (kuva 8). Näkötorni uutena kaupunkikuvallisena elementtinä erottuu samalla tavalla kuin idästäkin tarkasteltuna. Uudet asuinrakennukset jäävät kiinteistön täysikasvuisen reunapuuston peittämiksi ja muuttavat kaupunkikuvaa vain vähän.

Kuva 8. Sairaalanniemi etelästä tarkasteltuna. havainnekuva virtuaalimallista (Sito 2011).

Maa-alueen laajentaminen täyttämällä ei kuitenkaan vaikuta suurmaiseman arvoon, kun maarakentamisen liittyvä viimeistely ja istutukset on tehty. Sen sijaan rautatiesil-
lan puoleisen rannan rakennukset saadaan sulautettua paremmin maisemakuvaan, kun rantaraitin viereen istutetaan rantasuunnitelman mukainen puurivi. Maastoa muo-
toilemalla ja istutuksilla voidaan myös häivyttää jätevesipumppaamon ja terveyskes-
kuksen tontilla sijaitsevan pysäköintialueen aiheuttamat maisemavauriot.

Sairaalanniemen täytöllä ja viimeistelyllä sekä niiden myötä tapahtuvalla maisema-
vaurioiden korjauksella on positiivinen vaikutus Kirkkolammenpuiston maisemaku-
vaan.

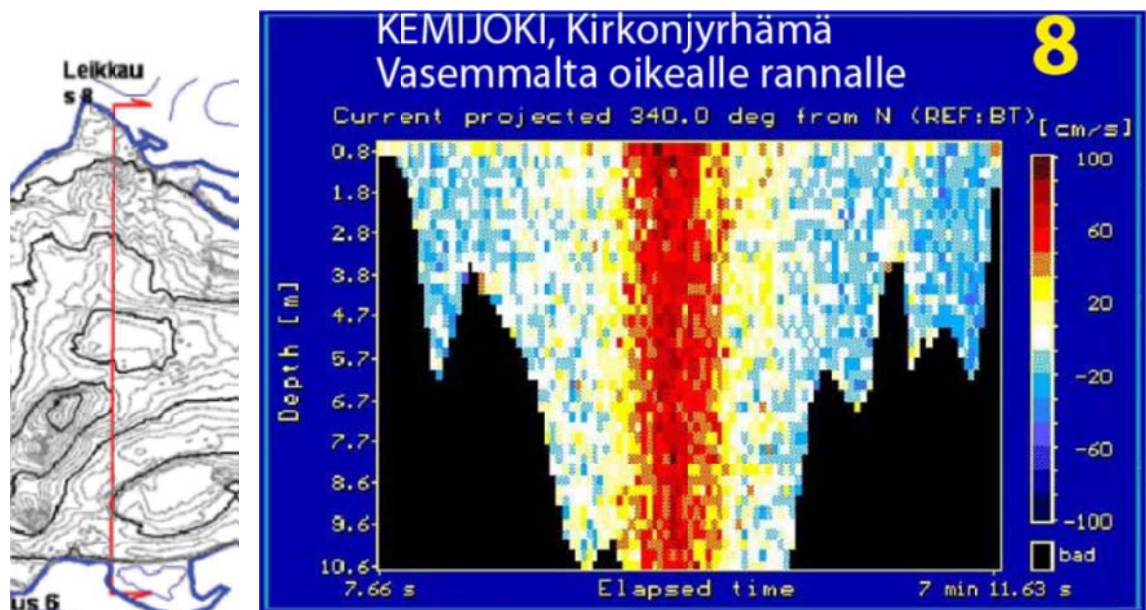
4.3.2 Luonto ja vesistö

Sairaalanniemen laajennuksen toteuttamisen luonto- ja vesistövaikutukset voidaan jakaa väliaikaisiin vaikutuksiin ja pysyviin vaikutuksiin. Väliaikaiset vaikutukset ovat Sairaalanniemen laajennuksen toteuttamiseen tarvittavien kaivu- ja täyttötöiden sekä harauksen vesistöön aiheuttamat vaikutukset. Viime vuosina Rovaniemen keskusta-
alueen talon- ja kadunrakennushankkeista tulleiden Sairaalanniemen täyttöön sovel-
tuvien moreenimaiden määrän perusteella arvioituna Sairaalanniemen täyttöön kului-
si aikaa enimmillään 3 - 4 vuotta. Toteuttamisen vaatimaa aikaa voidaan pitää myös
väliaikaisten vaikutusten kestoaikana. Koska laajennuksen toteuttaminen vaatii use-
amman vuoden hankkeen, vesistövaikutuksiin vaikuttaa merkittävästi töiden toteut-
tamisen tapa ja ajankohta sekä täyttömateriaali. Merkittävimmän täyttötöistä aiheutu-
van väliaikaisen vesistövaikutuksen arvioidaan olevan hienoaineksen liikkumisesta
aiheutuva veden samentuminen. Rakennustöiden valmistumisen jälkeen tehtävällä
harauksella ei arvioida olevan merkittäviä vesistövaikutuksia, koska harattava alue on
vain 0,1 ha.

Sairaalanniemen vesialueelle sijoittuva laajennusalue ja siihen liittyvät täyttötöyöt teh-
dään laaditun puistosuunnitelman sekä jatkossa erikseen laadittavien vesilain mu-
kaisten lupa-asiakirjojen ja täyttösuunnitelman mukaisesti.

Niemen laajennuksen toteuttaminen muuttaa Sairaalanniemen alueen rakennetuksi alueeksi, jolloin avoin rantaniitty häviää. Menetys ei ole merkittävä, sillä lajistoltaan samanlaisia niittyjä on muualla lähialueella sekä ylä- että alavirran puolella. Törmäpääskyjen pesimäkolonia säilyy, jos nykyiselle esiintymisalueelle ei läjitetä. Pesimäpaikkojen tilanne tulee varmistaa rakentamisen alkaessa. Törmäpääskyjen käyttöön voidaan rakentamisen yhteydessä luoda sopivaa rinnerakennetta erityisesti niemen eteläosaan.

Niemen laajennuksen pysyvä vesistövaikutus nykytilanteeseen verrattuna on rantalinjan muutos. Laajennus myös pienentää hieman Kemijoen kokonaisvirtauspinta-alaa laajennusalueella nykyiseen verrattuna, mutta ei kuitenkaan pienennä aktiivista virtausalaa. Tämä on nähtävissä kuvan 5 leikkauksen virtausnopeuksista, joista näkyy sekä voimakkaan virtauksen alue uoman keskiosassa sekä ranta-alueen alhaisemat virtaukset. Laajennus ei tule vaikuttamaan voimakkaan virtauksen alueeseen, joten haitallista vedenpinnan nousua ei tapahdu. Tätä päätelmää tukee myös Kirkonjyrhämän kohdalta oleva suuntaa antava pohjakäyräkarta sekä poikkileikkauksessa kuvattu virtausnopeus tulvavirtaamalla n. 1 300 m³/s (kuva 9). Kuvasta 9 voidaan päätellä virtauksen kannalta merkittävimmän alueen olevan uoman syvimmällä alueella, uoman keskiosassa.

Kuva 9. Ote suuntaa antavasta pohjakäyräkarta, poikkileikkaus sekä virtausnopeus tulvavirtaamalla n. 1 300 m³/s. Virtausnopeuden arvon voi lukea väripaletista leikkauksen oikeasta reunasta ja syvyyden vasemmasta reunasta (Rovaniemen kansallinen kaupunkipuisto sivusto 2011, tiedosto Kejo_1_10_2009_ROI_KPK.pdf).

Kemijoen rantasuunnitelman mukainen laajennus ei sinänsä kavenna Kemijoen uomaa yläpuoliseen uoman leveyteen verrattuna vaan se siirtää uoman laajentumista laajennuksen pituuden verran eli enimmillään 150 m:ä alavirran suuntaan. Lisäksi virtausalan arvioidaan joka tapauksessa olevan suurempi kuin Ounaskosken alueella. Laajennuksen ei näin arvioituna pitäisi aiheuttaa padotusta eikä sillä pitäisi olla vaikutusta tulvariskiini.

Kokonaisuutena arvioiden Sairaalanniemen laajennuksen toteuttamisella on sekä väliaikaisia että pysyviä vesistövaikutuksia. Käytettävissä olevan tiedon perusteella vaikutuksia voidaan kuitenkin arvioida vain yleisellä tasolla. Alueen jatkosuunnittelun ja

lupaprosessien yhteydessä vesistövaikutusten arviointi tulee joka tapauksessa tehtäväksi lupahakemusten vaatimassa laajuudessa.

5 Johtopäätökset

Lainaanrannan venesataman laajennuksella tai Koskenrannan rantalaiturin toteuttamiselle ei arvioida olevan merkittäviä kaupunkikuvallisia tai maisemallisia vaikutuksia.

Arvioitujen kolmen hankkeen merkittävimmät kaupunkikuvalliset vaikutukset liittyvät Sairaalanniemeen, jossa hahmotelluista kolmesta asuintaloista yksi peittää nykyistä sairaalarakennusta idästä tarkasteltuna osittain ja jossa niemen puistolaajentaminen tuo kaupunkimaisemaan uuden elementin, näkötornin. Muutosten voi katsoa olevan kaupungin normaaliin kasvun ja kehittymiseen liittyviä täydennyksiä. Huolellisella suunnittelulla ja toteutuksella uudistuksilla ja täydennyksillä on hyvät edellytykset asettua luontevaksi osaksi Rovaniemen kaupunkimaisemaa. Lopputuloksen varmistamiseksi asemakaavoituksen pohjaksi on suositeltavaa järjestää arkkitehtuurikilpailu.

Sairaalanniemellä tarvittanee ennen rakentamistoimenpiteitä muinaismuistolain mukaisia tutkimuksia tiedossa olevien esihistoriallisten kohteiden osalta.

Lainaanrannan venesataman laajennuksella tai Koskenrannan rantalaiturin toteuttamisella ei arvioida olevan merkittäviä luonto- tai vesistövaikutuksia. Sairaalanniemen alueen vesistövaikutukset voi käytettävissä olevan tiedon perusteella arvioida vain yleisellä tasolla. Tällä tasolla arvioiden merkittäviä vaikutuksia ei todennäköisesti tule. Nyt tehdyn arvioin oikeellisuus varmistuu suunnittelun edetessä. Jatkosuunnittelussa tulee tehdä tarkemmat selvitykset ja arvioinnit lupahakemusten vaatimassa laajuudessa. Huolellisella suunnittelulla ja toteutuksella mahdolliset haitat voidaan minimoida.

Tekijät

Konsultin, Sito Oy:n työryhmään kuuluivat (projektipäällikkö) arkkitehti, TkL Tuomo Sirkiä, maisema-arkkitehti Ismo Häkkinen, FM, biologi Seija Väre, insinööri Pirkka Hartikainen ja (projektisihteeri) MMM, FM, geologi Elina Kerko. Tilaajan, Rovaniemen kaupungin edustajana on toiminut kaavoituspäällikkö Tarja Outila.

Espoossa 10.10.2011

Sito Oy

Lähteet

FCG Oy 2011. Rovaniemen kaupunki, Kemijoen ranta-alue, hankekohtainen työselostus ja siihen liittyvässä piirustusluettelossa esitetyt piirustukset. FCG Oy 28.2.2011.

FCG Oy 2011. Rovaniemen kaupunki, Kemijoen ranta-alue, rakennesuunnitelma, maanrakennustyöt ja rantarakenteet, työselostus, 0150-D3662 ja siihen liittyvässä piirustusluettelossa esitetyt piirustukset. FCG Oy 28.2.2011.

Rovaniemen kansallinen kaupunkipuiston internet sivusto ja siellä oleva materiaali:
http://www.rovaniemi.fi/suomeksi/Palveluhakemisto/Kaavat_ja_kiinteistot/Kaavoitus/Kansallinen_kaupunkipuisto.iw3. Sivuilla vierailtu 7.10.2011.

Sito Oy 2011. Rovaniemen keskustan oikeusvaikutteinen yleiskaava, kaavaluonnos ja kaavaselostus 12.5.2011.